Obnova srca

Odjenuti Kristov karakter

DALLAS WILLARD

Naslov originala tiskan na engelskom jeziku u SAD-u pod naslovom:
Renovation of the Heart, by Dallas Willard

COPYRIGHT © 2005 Dallas Willard. Sva prava su pridržana.
COPYRIGHT ZA HRVATSKO IZDANJE © 2024 Biblijski institut, Kušlanova 21, Zagreb sa odobrenjem NavPress, zastupan po Tyndale House Publishers. Sva prava su pridržana.

IZDAJE Biblijski institut, Kušlanova 21, Zagreb
GRAFIČKO OBLIKOVANJE Iva Đaković
PRIJEVOD Goran Medved
LEKTURA Senka Šestak Peterlin
TISAK Markeda Zagreb
GODINA IZDANJA 2024.

Ako nije drugačije navedeno, svi biblijski citati korišteni su iz Biblije u izdanju Kršćanske sadašnjosti iz 2006. g.

ISBN 978 953 8003 363
CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001244374

ZAHVALE

Zahvaljujem, kao i uvijek, mnogim osobama koje su mi pomogle tijekom rada. Mojoj obitelji, iznad svega, a osobito Billu Heatleyu koji je pročitao cijeli rukopis i dao brojna pronicljiva opažanja i prijedloge. I Johnu S. Willardu, koji je mnogo toga natipkao i pružio oštroumne komentare. James Bryan Smith predložio je korisne revizije za neka poglavlja, a Todd Hunter za cijelu knjigu. Knjiga zaista ne bi nastala bez ohrabrenja i izvrsnoga uredničkog usmjerenja Dona Simpsona, ili bez pomoći Jane Lakes Willard, Becky Heatley, Jana Johnsona i Keitha Matthewsa u upravljanju mojim životom.

SADRŽAJ

UVOD, 9

I. UVOD U DUHOVNO OBLIKOVANJE
„Unutarnji prostor" i Isusov put, 13

II. SRCE U SUSTAVU LJUDSKOG ŽIVOTA, 37

III. ISKONSKO ZLO U UNIŠTENOJ DUŠI, 65

IV. ISKONSKO DOBRO, OBNOVLJENO U DUŠI, 93

V. DUHOVNA PROMJENA
Pouzdani model, 115

VI. PREOBRAZBA UMA 1
Duhovno oblikovanje i misaoni život, 141

VII. PREOBRAZBA UMA 2
Duhovno oblikovanje i naši osjećaji, 177

VIII. PREOBRAZBA VOLJE (SRCA ILI DUHA)
I KARAKTERA, 215

IX. PREOBRAZBA TIJELA, 243

X. PREOBRAZBA NAŠE DRUŠTVENE
DIMENZIJE, 273

XI. PREOBRAZBA DUŠE, 305

XII. DJECA SVJETLA I SVJETLO SVIJETA, 335

XIII. DUHOVNO OBLIKOVANJE U LOKALNOJ ZAJEDNICI, 361

UVOD

A tko bude pio vode koju ću mu ja dati,
ne, neće ožednjeti nikada: voda koju ću mu ja dati
postat će u njemu izvorom vode koja struji u život vječni.
ISUS IZ NAZARETA (IVAN 4,14, DF)

Kada se otvorimo za zapise Novog zavjeta, kada sasvim zaokupimo svoje umove i srca jednim od evanđelja, na primjer, ili poslanicama kao što su Efežanima ili 1 Petrova, obuzme nas prevladavajući dojam da gledamo u drugi svijet i drugi život.

To je božanski svijet i božanski život. To je život u „kraljevstvu nebeskom". No opet je to svijet i život u koji su obični ljudi ulazili, a ulaze čak i sada. To je svijet koji se čini otvorenim za nas i doziva nas da uđemo. Osjećamo njegov poziv.

Čudesna obećanja onima koji predaju svoje živote tom novom svijetu, kroz pouzdanje u Isusa, iskaču prema nama iz stranica.

Na primjer, čitamo Isusove riječi da će oni koji se daju njemu primiti „živu vodu", Duh samoga Boga, zbog kojega više nikada neće žeđati – biti vođeni i upravljani nezadovoljenim žudnjama – i da će ta „voda" postati vrelom ili izvorom takve vode „koja struji u život vječni" (Ivan 4,14). Zaista, ona će čak postati „rijeke žive vode" koje teku iz središta vjernikova života prema žednom svijetu (Ivan 7,38).

Ili čitamo Pavlovu molitvu da vjernici upoznaju „nadspoznatljivu ljubav Kristovu„ i da se ispune „ do sve Punine Božje... koji snagom u nama djelatnom može učiniti mnogo izobilnije nego li mi moliti ili zamisliti„ (Efežanima 3,19–20, DF).

Ili Petrove riječi o onima koji vole Isusa i vjeruju mu, kako se raduju neizrecivom i slavnom radošću (1 Petrova 1,8), iz njihovih srca teče iskrena međusobna ljubav (1,22), oslobađaju se svakog zla i prijevare, licemjerja, zavisti i klevete (2,1), ušutkavaju one koji se rugaju Kristovu Putu jednostavno čineći što je ispravno (2,15) i prebacuju sve svoje brige na Boga jer se on brine za nas (5,7).

Vizija je jasna i nitko tko je otvoren za nju ne može pogrešno shvatiti što to znači. No iako je sve jasno i poželjno, moramo priznati da u mnogim povijesnim razdobljima, kao i danas, kršćani općenito vrlo polako i vrlo teško, ako uopće, nalaze svoj put u taj božanski život.

Vjerujem da je jedan od razlog tomu taj što toliko mnogo ljudi zaista *ne uspijeva* uroniti u riječi Novog zavjeta te ih zanemaruju ili čak izbjegavaju, to što je život koji tamo vide toliko različit od onoga što su upoznali u vlastitu iskustvu. To je istina, iako mogu biti vrlo vjerni svojoj crkvi, prema propisanim putevima, i zaista imaju Isusa Krista kao svoju jedinu nadu. Stoga ih jasno novozavjetno predstavljanje života koji nam se očito nudi u Kristu samo obeshrabruje ili čini beznadnima.

Zašto je to tako? Život koji nam Bog nudi u Isusu Kristu sigurno nije zamišljen da bude nerješiva zagonetka! Tako nam jedino ostaje objašnjenje da, uz sve naše dobre namjere i revne metode, *tom životu ne pristupamo i ne primamo ga na pravi način*. Ne razumijemo i ne prenosimo Isusovu i biblijsku mudrost o ljudskim bićima i o otkupljenju po milosti od destruktivnih sila koje su ga zauzele u svim njegovim glavnim dimenzijama.

Zaista nije istina da gdje ima volje, automatski ima i načina, iako je, naravno, volja ključna. Također je potrebno razumijevanje onoga što točno treba učiniti i kako to postići: razumijevanje sredstava za ostvarenje tog života i redoslijed njihove uporabe.

Duhovno oblikovanje u Kristu je metodičan postupak. Iako Bog može pobijediti u neredu, to nije njegov izbor. Umjesto da se usredotočujemo na ono što Bog *može* učiniti, moramo se poniziti i prihvatiti načine koje *je izabrao* da radi s nama. Oni su jasno izloženi u Bibliji, osobito u Isusovim riječima i osobi.

On nas poziva da ostavimo svoje putove opterećene teškim radom – osobito one „religiozne" – i da uđemo u jaram obuke s njim. To je put blagosti i poniznosti, put odmora duše. To je put unutarnjeg preoblikovanja koji dokazuje da je uzeti njegov jaram i nositi njegov teret zajedno *s njim*, život koji je vedar i lak (Matej 11,28–30). Do zamijećene udaljenosti i teškoće potpunog ulaska u božanski svijet i njegov život dolazi isključivo *zbog našeg propusta u razumijevanju da je „put unutra" put prožimajućega unutarnjeg preoblikovanja te propusta da činimo male korake koji tiho i sigurno vode do njega*.

Ovo je uvid koji pruža nadu i spašava život. Za pojedinca to znači da sve prepreke za odlaganje stare osobe i postajanja nove *mogu biti otklonjene ili svladane*. A to će nam omogućiti da sve više hodamo u cjelovitosti, svetosti i sili Kraljevstva nebeskog. Nitko ne treba živjeti u duhovnom i osobnom porazu. Život pobjede nad grijehom i okolnostima svima je dostupan.

Za naše kršćanske skupine i vođe to znači da postoji jednostavan, izravan put po kojemu zajednice Isusovih ljudi mogu, bez iznimke, ispuniti njegov poziv da budu *ekklesia*, njegovi „pozvani iz": dodirna točka između neba i zemlje, gdje iscjeljenje Križa i Uskrsnuća može spasiti izgubljene i dovesti spašene u puninu ljudskih bića u Kristu. Nisu potrebne nikakve posebne zgrade, programi, talenti ili tehnike. *Čak nije potreban ni proračun*. Samo vjernost procesu duhovnog oblikovanja na Kristovu sliku, koji je otkriven u Pismu i životima njegova „izabranog naroda" kroz vjekove (Titu 2,14).

I. UVOD U DUHOVNO OBLIKOVANJE

„UNUTARNJI PROSTOR" I ISUSOV PUT

A svrh svega, čuvaj svoje srce,
jer iz njega izvire život.
MUDRE IZREKE 4,23

Živimo po srcu.
Ono što nas potiče i organizira naš život nije nešto fizičko. Čak i ako to niječemo, svejedno je istinito. U vama je duh koji je oblikovan i koji je preuzeo određeni karakter. Ja posjedujem duh koji je oblikovan. I to je istinito za svakoga.

Ljudski je duh neizbježni, temeljni aspekt svakoga ljudskog bića koji preuzima karakter iz naših prijašnjih iskustava i odluka iz prošlosti. To objašnjava kako je „oblikovan".

Naš život, kao i način na koji doživljavamo svijet u sadašnjosti i budućnosti, gotovo je u potpunosti rezultat onoga što smo postali u dubini svojega bića – u duhu, volji ili srcu. Otuda sagledavamo svijet i interpretiramo stvarnost. To je izvor naših odluka, djela i pokušaja da promijenimo svijet. Živimo po toj dubini, čiji veći dio ne poznajemo.

Neki će upitati: „Želiš li reći da strahote koje se događaju pojedincima i skupinama ljudi na ovome svijetu nisu nametnute izvana? Da se nisu samo *dogodile*?"

Da. Upravo to mislim. U današnjem su svijetu glad, rat i epidemija gotovo uvijek rezultat ljudskih odluka, koje su izraz ljudskog duha. I premda se u tom kontekstu mogu sagledati različite odrednice i objašnjenja, općenito gledajući to je istina.

Pojedinačne katastrofe također u velikoj mjeri nastaju na temelju ljudskih odluka, naših ili tuđih. No bez obzira na činjenicu je li tako ili nije, situacije u kojima se zateknemo nikada nisu od tolike važnosti kao naši odgovori na njih, koji dolaze od naše „duhovne" strane. Brižljivo njegovano srce moći će, uz pomoć Božje milosti, predvidjeti, preduhitriti ili promijeniti većinu mučnih situacija u kojima drugi stoje poput nemoćne djece, pitajući se „Zašto?".

Biblija obiluje mudrošću u pogledu tih stvari. To je razlog zbog čega glavne knjige Staroga zavjeta zovemo „mudrosnim knjigama". Isus je sve to sažeo u svom učenju. On je sila i mudrost Božja (1 Korinćanima 1,24). Primjerice, rekao je: „Stoga, prvo se brinite za Božje kraljevstvo i za ono što on želi, a za sve drugo će se pobrinuti Bog" (Matej 6,33, SUV) i „Stoga, svatko tko čuje ove moje riječi i izvršava ih, poput mudrog je čovjeka koji je sagradio svoju kuću na stijeni. Pala je kiša, naišle su bujice, zapuhali vjetrovi i udarili u kuću, ali ona se nije srušila jer je bila sagrađena na stijeni" (Matej 7,24–25, SUV).

Prema tim riječima, moja i vaša najveća potreba, najveća potreba cijelog društva je – *obnova srca*. Obnova toga duhovnog mjesta u našoj nutrini iz kojeg proizlaze nazori, odluke i djela oblikovao je svijet bez Boga. Ono mora biti preobraženo.

Uistinu, jedina nada čovječanstva leži u činjenici da naša duhovna dimenzija može biti *promijenjena*, kao što je i *oblikovana*. Danas, i oduvijek, to priznaju svi koji su duboko promišljali o našem stanju – od Mojsija, Salomona, Sokrata i Spinoze, do Marxa, Nietzschea, Freuda, Oprah Winfrey i današnjih feministkinja i zaštitnika prirode. Često, vrlo opravdano, propovijedamo s propovjedaonica o toj mogućnosti i nužnosti. Nesuglasice se javljaju oko toga *što* treba promijeniti u duhu te *kako* ostvariti tu promjenu.

Upravo u tim dvjema točkama jest neizostavna Isusova važnost za ljudski život. Prije otprilike dvije tisuće godina okupio je malu skupinu prijatelja i učenika na obali Galilejskog jezera i poslao ih da „uče sve narode" – odnosno da ih podučavaju kako postati njegovim učenicima (naučnicima), iz svih etničkih skupina. Njegov je cilj da čitavo čovječanstvo na zemlji naposljetku bude podložno njegovoj mudrosti, dobroti i sili; što je dio Božjeg plana za svemir.

Pokušajmo to ispravno razumjeti. Šaljući učenike, započeo je *trajnu svjetsku revoluciju* koja još uvijek traje i trajat će sve dok Božja volja na zemlji ne bude kao što je na nebu. S kulminacijom revolucije bit će poražene sve sile zla koje čovječanstvo poznaje, Božja će dobrota biti prihvaćena u svakom području ljudskog života i ljudi će joj se radosno prilagođavati.[1] On je odlučio ispuniti to zajedno s učenicima te, dijelom, kroz njih.

Čak i danas, kao što serafin objavljuje Izaiji u njegovoj viziji: „Puna je zemlja Slave njegove!", slave svetoga Boga nad vojskama (Izaija 6,3). Ali tek treba doći dan kada će se „zemlja napuniti *znanja* o slavi Jahvinoj, kao što vode prekrivaju more" (Habakuk 2,14, kurziv dodan).

Isusova revolucija na prvom je mjestu i neprekidna je revolucija ljudskog srca ili duha. Nije se događala i ne događa se

1 Usred brojnih pogrešnih tumačenja Isusa, povjesničar Will Durant ispravno je shvatio Isusovu ulogu kao svjetskog revolucionara: „Njega ne zanima napad na postojeće ekonomske ili političke institucije... Revolucija koju je on želio bila je mnogo dublja, bez koje reforme mogu biti samo površne i prolazne. Ako bi on očistio ljudsko srce od sebičnih želja, okrutnosti i požude, utopija bi došla sama od sebe, a sve te institucije koje se podižu iz ljudske pohlepe i nasilja, te potreba za zakonom, bi nestali. Budući da bi to bila najdublja od svih revolucija, pokraj koje bi sve druge bile tek *coup d'etat* gdje jedna klasa smjenjuje drugu te zatim izrabljuje kao i prva, Krist je u tom duhovnom smislu bio najveći revolucionar u povijesti". Will Durant, *Caesar and Christ* (New York: Simon and Schuster, 1944), str. 566.

stvaranjem društvenih institucija i zakona, vanjskih oblika našeg postojanja, koji bi trebali nametnuti dobro životno uređenje onima koji dođu pod njihovu vlast. Naprotiv, to je *revolucija karaktera*, koja se događa mijenjanjem ljudi iznutra neprekidnim osobnim odnosom s Bogom u Kristu i odnosom s drugima. Ona mijenja njihove ideje, vjerovanja, osjećaje i navike, odlučivanja, mijenja tjelesne sklonosti i društvene odnose. Prodire u najdublje slojeve duše. Što se tiče onih vanjskih, društvenih uređenja, mogu biti od koristi, ali oni nisu ni cilj niti su temelj.

S druge strane, društvene strukture prirodno će se promijeniti zahvaljujući božanskoj obnovi nutrine osobe, a tada: „Pravda nek poteče kao voda, i pravica ko bujica silna" (Amos 5,24). Takve bujice *ne mogu* teći iskvarenim dušama. Drugim riječima, obnovljena „nutrina" neće teći javnim bujicama nepravednosti. Blokirat će ih – ili umrijeti pokušavajući. To je jedino što može učiniti.

Thomas S. Eliot jednom je prilikom opisao trenutačna ljudska nastojanja kao traganje za sustavom uređenja, toliko savršenim da zapravo ne bismo trebali biti dobri. Međutim, Isusov način govori nam da će brojni sustavi – ne svi, da se razumijemo – dobro funkcionirati ako smo istinski dobri. A zatim smo slobodni tragati za boljim i najboljim.

Ta nemoć „sustava" glavni je razlog zbog kojeg Isus nije poslao učenike da osnivaju vlade ili čak crkve kakve ih danas poznajemo, koje uvijek pokazuju neke osobine društvenog sustava. Umjesto toga, svoje uporište trebaju temeljiti na Isusu, njegovim riječima i sili usred pokvarena i isprazna naraštaja. Trebali su donijeti prisutnost Kraljevstva i Kralja u svaki kutak ljudskog života, živeći u punini s njime u Kraljevstvu.

Oni koji ga prihvate kao živoga Gospodina i trajnog učitelja, bit će „izabranici Božji, sveti i ljubljeni" (Kološanima 3,12) i naučiti kako biti „besprijekorni i čisti, 'neporočna djeca Božja' usred

'nastranog i pokvarenog naraštaja' u kojemu svijetle „kao zvijezde u svemiru, čvrsto držeći riječ života" (Filipljanima 2,15–16).

Crkve – pritom mislim na lokalno okupljanje takvih ljudi – bile bi prirodan rezultat.

Crkve nisu Božje kraljevstvo, nego prvotni i neminovni izrazi, utvrde i sredstva prisutnosti Kraljevstva među nama. To su Isusova „društva" koja niču u Jeruzalemu, Judeji, Samariji i sve do nakraj svijeta (Djela 1,8), dok Isusova stvarnost ulazi u obični ljudski život. Taj proces traje i još nije dovršen. „Ova Radosna vijest o Kraljevstvu propovijedat će se po svemu svijetu, svim narodima na svjedočanstvo, i tada će doći svršetak" (Matej 24,14).

LJUDSKA „NUTRINA"

Prisutnošću svojeg Kraljevstva Isus odgovara na najdublje potrebe ljudske osobnosti za pravednošću, brigom i svrhom. Ako ga stavimo postrance, i dalje se suočavamo s nezaobilaznim pitanjima: Zbog čega naši životi teku kako teku? Što je potrebno da teku onako kako bi trebali? Nemogućnost pronalaska odgovarajućeg odgovora ostavlja nas bez kormila u poplavi događaja koji nas okružuju, na milost raznim idejama i silama koje dolaze u nas. Takva je, zapravo, ljudska situacija. Može se vidjeti iz dana u dan, svugdje oko nas.

Mislioci su kroz povijest pokušavali dati odgovor na ta pitanja i suglasno su otkrili, kao što sam već rekao, da je ono što smo „iznutra" od najveće važnosti za tijek života i za tijek kakav bi život trebao imati. Naravno, dogodit će nam se i dobre i loše stvari. No ono čemu naš život odgovara, barem onim ljudima koji dožive starost, u velikoj je mjeri, ako ne i sasvim, ono što smo postali u našoj nutrini. „Nutrina" je područje duhovnog oblikovanja i potom preoblikovanja.

U njoj su naše misli, osjećaji, namjere – i njihovi najdublji izvori, što god to bilo. Život koji živimo nekoliko trenutaka, sati, dana i godina izvire iz skrivene dubine. Ono što nam je u „srcu", važnije je od bilo čega što ćemo postati i onoga što će nastati od nas. Stara pjesma kaže: „Ovdje si, u mojim rukama, ali gdje ti je srce?" To je ključ ne samo za pojedinačne odnose nego i za cijeli život.

Pisac Oscar Wilde jednom je izjavio da svatko u četrdesetoj godini ima lice kakvo zaslužuje. To je uistinu snažna, čak bolna istina. Zapravo je riječ o „nutrini" očitovanoj na licu – srcu i duši, a ne samo licu kao jednom od površinskih dijelova tijela. U protivnome, to ne bi imalo neku važnost.

Na svjesnoj razini našega „unutarnjeg svijeta" leži dio naših misli, osjećaja, namjera i planova. Njih smo svjesni; mogu biti prilično očiti drugima, ali i nama samima. U tom pogledu, svjesno pristupamo svijetu i djelima koja su u njemu.

No ti površinski aspekti ujedno su i dobri pokazatelji opće prirode nesvjesne „unutarnje duhovne dubine", stvari od kojih je sačinjena. Ipak, misli, osjećaji i namjere kojih smo svjesni samo su manji dio onih koji su zapravo duboko u našoj nutrini i često nisu ti koji otkrivaju tko smo i zašto činimo to što činimo.

Što zaista mislimo, kako se zaista osjećamo i što bismo zaista učinili u predviđenim i nepredviđenim okolnostima, možda je potpuna nepoznanica i nama i drugima koji nas poznaju. Možemo se mimoilaziti s drugima – čak i sa sobom, ako možete to zamisliti – poput „brodova u noći". To nam se stalno događa.

Skriveno područje svakoga ljudskog života nije vidljivo drugima, niti ga mi možemo u potpunosti razumjeti. Obično znamo samo malo o stvarima koje se događaju u našoj duši, najdubljoj razini našeg života, ili o tome što ju pokreće. Naša „nutrina" začuđujuće je složena i tajanstvena – čak krivudava. Ima svoj vlastiti život. Jedino ju Bog poznaje, zna tko smo i što namjeravamo činiti.

Zato psalmist vapi Bogu za spasom od – samoga sebe! „Pronikni me, svega, Bože" „Upoznaj moje srce, moje misli neka budu ugodne tebi." „Obnovi u meni pravi duh." U određenom trenutku oblikovalo se moje „unutarnje prostranstvo" (moje srce) i ja sam u njegovoj milosti. Jedino me Bog može spasiti.

„DUHOVNI" ASPEKT ČOVJEKA

Već sam govorio o našem skrivenom svijetu kao našoj *duhovnoj* strani. Danas su riječi „duhovan", „duh" i „duhovnost" postale učestale i ne mogu se izbjeći. No često su nejasnog značenja, što može biti opasno. Mogu nas povesti putem zbunjenosti i uništenja. „Duhovno" ne znači odmah „dobro". Moramo biti oprezni u vezi s tim riječima. Međutim, kada „duhovno" znači samo „ne fizičko", skriveni ili unutarnji svijet čovjeka zaista je duhovan.

Zanimljivo je da nam uz sav napredak znanstvenog znanja, ponosnog produkta ljudske misli, nitko ne može *ništa* reći o unutarnjem životu ljudskog bića. Tako je i sa svim drugim područjima koja se pokušavaju temeljiti na takvu znanju. Najviše što znanstvenici mogu učiniti jest skrenuti pozornost na neke fascinantne i važne odnose između našega unutarnjeg života i događaja u fizičkom i društvenom svijetu koji se događaju u njegovoj neposrednoj blizini.

To je zbog toga što je predmet proučavanja znanstvenika upravo taj vanjski, fizički, mjerljivi svijet koji ljudi doživljavaju; odnosno svijet s „pet osjetila", kako to često kažemo. Fizička stvarnost po svojoj je prirodi potpuno drukčija od duhovne strane ljudskog bića, koja ostaje „skrivena" onako kako fizički svijet nikada ne bi mogao biti. To je već stara priča, no često potisnuta ili zaboravljena. Znanost mimoilazi srce.

Paradoksalno, naša „duhovna" strana – premda ju ne možemo promatrati osjetilima niti ćemo ju ikada moći u potpunosti razumjeti – nikada nije sasvim izvan naših misli. Uvijek je na margini naše svijesti, ako nije u središtu. To je jedina stvar koja se slavi (ili izruguje) u umjetnosti, biografijama, povijesti te većini popularnih tekstova u časopisima i sl. Njihov je naglasak neprestano na onome što ljudi misle i osjećaju, što bi mogli ili trebali učiniti i zašto te kakvi su kao osobe. Ljudi „ogovaraju" upravo takve stvari, a sada je većina onoga što se zove „vijest" ustvari samo trač.

To samo potvrđuje koliko smo neprestano svjesni duhovne strane svojeg života. Odmah znamo da je to ono što je uistinu važno. Bilo da je riječ o nama bilo o drugima, pridajemo joj više pozornosti nego ičemu drugom. I tu se krije duboka, često izopačena, mudrost. Duhovnost jednostavno jest naš život, bez obzira na naše sjajne teorije i ono što govorimo kada želimo biti „intelektualni", „dobro informirani" i „u koraku s vremenom".

Taj nezatomljivi interes objašnjava zašto se duhovnost, posljednjih desetljeća i na razne načine, u sveobuhvatnom ljudskom smislu, opetovano stavljala na istureni položaj naše svjesnosti. Od kulturnog i umjetničkog uzdizanja u šezdesetim godinama prošlog stoljeća do zaštitnika prirode i nebrojenih „duhovnosti" devedesetih – od pop-kulture New Agea do postmodernizma akademije – porast negodovanja u ljudskoj nutrini odnedavno više da tjelesna i javna strana ljudskog svemira ne može održati naše postojanje. „Ne živi čovjek samo o kruhu." Bilo bi dobro za nas da poslušamo te riječi, bez obzira na to od koga dolazile.

Naravno, to su Isusove riječi. A njegov put dira u srce ili dušu. Da bismo hodali s njime, moramo to ostvariti na onoj unutarnjoj razini. Malo je onih koji to zapravo ne razumiju. On nas spašava stvarnom obnovom našeg srca i prebivanjem u njemu zajedno s Ocem kroz svoga jedinstvenog božanskog Duha. Takvo obnovljeno i nastanjeno srce jedina je realna nada zemaljskom čovječanstvu.

Isus je izjavu „Ne živi čovjek samo o kruhu" preuzeo iz povijesnih židovskih iskustava s Bogom. Isus je, između ostaloga, bio najdublji i najsnažniji izraz tog iskustva. No ta je izjava njegovom smrću i uskrsnućem poprimila novo i dublje značenje. Isus je time uspostavio novo i radikalno životno uređenje na zemlji unutar Božjeg kraljevstva. Bilo je oslobođeno raznih etničkih ili kulturnih obilježja. Sva ljudska bića sada mogu živjeti životom obnovljena srca, neprestano se hraneći njegovom osobnom prisutnošću – ovdje u našem svijetu, izvan njegove i naše smrti.

Za razliku od onoga što većina ljudi danas govori, naše oslobođenje (spasenje) ne proizlazi iz mračnih ljudskih dubina odakle proizlazi naš prirodni život – bez obzira uključuje li to „nad-dušu" ili „kolektivnu nesvijest" ili ne. Isus se kreće i prolazi tim dubinama, što god one sadržavale, kako bi nas odveo u dom k Bogu. Tamo je također Gospodar. Duhovno oblikovanje i „duhovnost" koja proizlazi od Isusa nije ništa doli prodor nadnaravnog života „odozgo" na naravnu ljudsku stvarnost.

DUHOVNOST I DUHOVNO OBLIKOVANJE KAO *SASVIM LJUDSKE STVARI*

Potpuno suprotno onome što je netom rečeno, duhovnost i duhovno oblikovanje često su shvaćeni kao sasvim ljudske stvari. Smatra se da je „unutarnje prostranstvo" ljudsko područje ili sila koja, ako je dobro vođena, preobražava naš život u božanski život. Ili će nas, u najmanju ruku, osloboditi kaosa i slomljenosti ljudskog postojanja – ili barem od ovisnosti koje nam uništavaju život, kao što su alkohol, posao, seks, droga ili nasilje. Zagušeni smo knjigama, programima i seminarima koji počivaju na takvim pretpostavkama.

Zbog toga netko shvaća „duhovnost" kao „odnos s onim najvažnijim u našem životu" ili kao „proces kojim postajem kreativna

i pozitivna osoba". Te su misli preuzete iz suvremenih tekstova i predstavljaju snažni tijek ljudske misli i kulture.[2]

Naravno, ne želimo ismijavati dobre stvari i zahvalni smo za sve što zaista pomaže ljudskim bićima u njihovu beznadnom životu na zemlji. No ništa nije ravno Isusovu Duhu. Božja trajna ljubav dostupna je svakom ljudskom biću koje je ikada živjelo, ponekad na mjestima i u situacijama koje Bog baš ne bi izabrao, no i dalje s dobrim učinkom. Postavlja se pitanje može li duhovnost koja odgovara ljudskim potrebama i čini istinsku obnovu srca biti stvar pukih ljudskih sposobnosti. Pogrešan zaključak može dovesti do najozbiljnijih posljedica.

U svakom slučaju, možemo biti sigurni u jedno: oblikovanje, a zatim i preoblikovanje unutarnjega čovjekovog života, od kojeg proistječe naš vanjski život, neizbježni je ljudski problem. *Ne uzimajući u obzir nijedan religijski kontekst ili tradiciju, duhovno oblikovanje proces je kojim se ljudskom duhu ili volji daje određeni „oblik" ili karakter*. To je proces koji se događa svakome. Najprezrenije i najštovanije osobe prošle su duhovno oblikovanje. Teroristi su, baš kao i sveci, rezultat duhovnog oblikovanja. Njihov je duh ili srce oblikovano. Točka.

Svatko od nas u dubini bića postaje određenom vrstom osobe, s određenom vrstom karaktera. To je rezultat procesa duhovnog oblikovanja koje uključuje općenite ljudske pojmove

2 Prethodna izjava ima dugu znanstvenu povijest, ali je uglavnom povezana s razmišljanjem Paula Tillicha. (Vidi str. 3 i 9, Paul Bjorkljund, *What is Spirituality?* {Plymouth, MN: Hazelden Foundation, 1983}). Drugu izjavu izrekao je Leo Booth, *When God Becomes a Drug* (Los Angeles: Tarcher Inc., 1991), str. 20. Ono što ovdje djeluje je neumorni poriv ljudskih bića da budu „duhovna" bez Boga. Čak ni izričiti ateizam neće te zaštititi od izjedajuće potrebe da se povežeš sa svojom duhovnom stranom. Na popularnoj razini, prisutnost tog poriva očituje se kroz čudnovate časopise koji se nalaze uz blagajne supermarketa i u osobama poput Oprahe i Shirley MacLaine. No to zadire mnogo dublje nego što se misli. O ovoj temi i o prijetnji koju ona predstavlja pravom Kristovu učeništvu više će se razmatrati u 6. poglavlju.

koji se odnose na svakoga, bez obzira na to želi li to osoba ili ne. Sretni i blagoslovljeni su oni koji su uspjeli pronaći (ili im je dan) životni put koji će oblikovati njihov duh i unutarnji svijet na način koji je uistinu snažan, dobar i usmjeren prema Bogu.

Oblikovanje i preoblikovanje unutarnjeg života problem je koji je prisutan od samih početaka ljudskog roda; najraniji zapisi o ljudskoj misli svjedoče o čovjekovu pokušaju da ga riješi[3]; netko će reći – nimalo uspješno.

Istina, neka razdoblja ljudske povijesti pokazala su više uspjeha u uzdizanju ljudskog duha nego ostala. No loša razdoblja nadmašuju ona dobra, zbog čega je prosjek loš, što nije ohrabrujuće. Društva diljem svijeta trenutačno su u teškoj situaciji; pokušavaju stvoriti ljude koji su sposobni nositi se samo s vlastitim životom na zemlji na nedestruktivan način. To vrijedi za Sjevernu Ameriku i Europu, kao i za ostatak svijeta, premda ti pokušaji u različitim područjima preuzimaju različite površinske oblike. Što se „duhovnosti" tiče, ne postoji „Treći svijet". Sve je Treći svijet.

POSEGNUTI IZVAN SAMO LJUDSKOGA

Duhovno oblikovanje, tj. obnova ljudskog srca, neizostavni je ljudski problem bez ljudskog rješenja. To govorim nimalo ne likujući. Dokaz su tomu svjetska povijest, svjetske kulture te

3 O takvim stvarima vidi, na primjer, Pierre Hadot, *Philosophy as a Way of Life: Spiritual Exercises from Socrates to Foucault*, u izdanju Arnolda I. Davidsona, prijevod Michaela Chasea (Cambridge, MA: Blackwell, 1995. godine) te Martha C. Nussbaum, *The Therapy of Desire: Theory and Practice in Hellenistic Ethics* (Princeton, NY: Princeton University Press, 1994. godine). Naravno, postoji nebrojena literatura istočnjačkih razmišljanja o oblikovanju ljudskog duha.

prošli i sadašnji pokušaji uređenja ljudskih života religijama, obrazovanjem, zakonima i medicinom. Nažalost, još je više istinita tvrdnja uzmemo li u obzir razne tehnike koje naučavaju različite psihologije i konkurentne duhovnosti današnjice.

Istinska preobrazba čitave osobe u dobrotu i silu koja se očitovala u Isusu i njegovu „Abba" Ocu – jedina preobrazba koja je odgovarajuća za ljudsko biće – i dalje je prijeko potreban cilj ljudskog života. No ona se nalazi izvan dosega programa o unutarnjoj preobrazbi koja se tiče *jedino* ljudskog duha – čak i kada se ljudski duh smatra krajnje božanskim.

Ta je stvarnost trenutačno pod velom vrlo niske razine duhovnog života u kršćanstvu kakav je sada izložen općoj javnosti. Ta niska razina objašnjava zašto je danas toliko mnogo psihologija i duhovnosti koje se natječu na tom području – često vođene ili pod utjecajem bivših kršćana koji su se odrekli priznatih oblika kršćanstva kao beznadnih ili čak štetnih.

Međutim, nedavno je među mnogim kršćanskim skupinama i njihovim vođama došlo do rasprostranjenog i snažnog interesa za duhovnim oblikovanjem, i to baš pod tim imenom. Zbog čega? Uglavnom zbog toga što su shvatili – što potvrđuju mnoga temeljita i opsežna proučavanja i anegdotski dokazi – da u svojim sadašnjim i nedavnim javnim oblicima kršćanstvo nije pružilo učinkovite odgovore na temeljna pitanja ljudskog postojanja. Barem ne širokom spektru samoprozvanih kršćana i, što je i očito, nekršćana. Duhovno je oblikovanje nada koja predstavlja mogućnost odgovora na uplakane, nezbrinute potrebe ljudske duše. Nada ponovno izranja kao odgovor na potrebu koja je duboko ukorijenjena u kršćanskim tradicijama i od iznimne je važnosti za okolnosti suvremenog življenja.

Bog periodično djeluje u svome narodu i u kulturi koja ga okružuje kako bi postigao vječne zamisli za to kratko razdoblje koje zovemo „ljudska povijest". To se obično događa na načine koje nitko osim njega ne bi mogao zamisliti ni isplanirati, koji su daleko izvan naše kontrole ili razumijevanja.

Obično, tek nakon što se nešto dogodilo, otkrivamo da je došlo do temeljite i snažne promjene. To se može dogoditi pojedincu, skupini ljudi ili jednoj čitavoj kulturi. Stari običaji prestaju biti učinkoviti, iako su možda u prošlosti bili vrlo snažni. Javlja se strah da smo u neskladu s onime što Bog čini sada i onime što želi činiti u budućnosti. Često u tom trenutku propuštamo priliku djelovati zajedno s Bogom. Ne uspijevamo dovoljno brzo pronaći „nove mjehove za novo vino".

Takav novi Božji pokret dogodio se prilikom izbavljenja Izraelaca iz Egipta, „u pravo vrijeme" te ponovno prilikom ulaska i izlaska iz babilonskog sužanjstva. To je vidljivo i pojavom „kršćana" proizišlih iz židovske kulture i neetničkog „tijela Kristova" iz židovske crkve.

Otada se takvi učinkoviti i snažni Božji pokreti neprestano događaju tijekom Kristove prisutnosti u svome narodu na zemlji: nadvladavanje klasičnog poganstva, redovnički oblici kršćanskog štovanja, cistercitski, franjevački i pokreti *devotio moderna* unutar redovništva, protestantska reformacija, pijetizam, Wesleyjeva i američka probuđenja i mnogi drugi slični pokreti manjega povijesnog značenja, kao što su karizmatske kontra-kulturalne pojave dvadesetog stoljeća („Jesus People" itd.). Nastanak i djelovanje takvih pokreta očiti su rezultat Božje ruke u našoj blizini.

A Bog i dalje djeluje. Potraga za duhovnim oblikovanjem (*preobrazbom*) zapravo je dugog vijeka i rasprostranjena je po čitavu svijetu. Ukorijenjena je u dubokoj osobnoj, čak i biološkoj

potrebi za dobrotom koja proganja čovječanstvo. Preuzela je mnoge oblike i pojavila se sada, na početku dvadeset i prvog stoljeća kao pomoć u našoj sadašnjoj situaciji. Siguran sam da je to dio nadolazeće plime Božjeg života koja treba uzdići naše sadašnje živote za put u vječnost. Naša srca vape: „Bože, želim biti kršćanin u srcu."

Ta potraga, koju trenutačno tako snažno osjećamo, u isto je vrijeme i nova i vrlo stara, obećavajuća i puna opasnosti, ona koja rasvjetljuje naše propuste i pogreške i ona koja pršti milošću, izraz vječite Božje potrage za čovjekom i čovjekove nevjerojatne potrebe za Bogom. Ta suvremena potraga za duhovnim oblikovanjem temelj je Božjeg prebivanja u njegovu narodu, koji se upravo kreće prema ispunjenju njegovih ciljeva za današnjicu i nadolazeće doba.

S društvenoga, povijesnoga i duhovnoga gledišta, taj je novi nagon vid nestajanja protestantskog denominacijalizma kakvog smo poznavali i nastanak novoga – ali i staroga – identiteta za kršćane: premošćivanje svih denominacijskih, nacionalnih i prirodnih granica.

Sada je općenito prihvaćeno da pitanje „Jesam li kršćanin?" zahtijeva bolji odgovor od nabrajanja denominacijskih, etničkih ili nacionalnih naziva i simbola. Trenutačno na svijetu postoji 33.800 različitih denominacija.[4] Očito je da primjeren odgovor mora biti snažniji od naših vjerskih udruženja. Mora se odnositi na ono što smo u srcu – pred Bogom, u dubini svojega bića, vječitoj ključnoj točki *kršćanskoga* duhovnog oblikovanja.

Takav je odgovor uvijek bio nužan „pred Bogom". Tko će to poreći? No to nismo uvijek prepoznavali s odgovarajućim naglaskom – osobito u bliskoj prošlosti – premda to sve više

4 Prema časopisu *Newsweek*, 16. travnja 2001. godine, str. 49. Ironija je u tome što svaka od 33.800 grupa misli da je „ona prava".

činimo danas. Ta je promjena iznimno dobra i vrlo obećavajući pomak od nedavne kršćanske prošlosti diljem svijeta.

DISTINKTIVNO KRŠĆANSKO DUHOVNO OBLIKOVANJE

Možemo reći, kako je i prethodno navedeno, *duhovno oblikovanje kršćana zapravo se odnosi na Duhom vođeni proces oblikovanja nutarnjeg svijeta čovjeka tako da postane poput unutarnjeg bića samoga Krista.*[5] U nastavku razmatranja moramo pozorno sagledati što to znači za nas danas. Na početku recimo da kada je duhovno oblikovanje u Kristu uspješno, unutarnji život pojedinca postaje prirodnim izrazom ili odrazom Isusova karaktera i učenja.

Kršćansko duhovno oblikovanje potpuno je usredotočeno na Isusa. Njegov je cilj poslušnost ili podudaranje s Kristom, koje izvire iz unutarnjeg preoblikovanja postignutog svrhovitom interakcijom s Božjom milošću u Kristu. Poslušnost je temeljni rezultat kršćanskoga duhovnog oblikovanja (Ivan 13,34; 14,21).

Međutim, *vanjsko* očitovanje „nalikovanja Kristu" nije cilj samog procesa; i ako postane najvažnijim, proces će zasigurno propasti, spadajući pod smrtonosni legalizam i besmislenu uskogrudnost. Upravo se to toliko puta dogodilo u prošlosti,

5 Iako učenjački pristup čitatelju nije namjera ove knjige, usporedba izjava kao što je ova o duhovnom oblikovanju i duhovnosti s drugim autorima može biti od pomoći; na primjer, Richard P. McBrien, *Lives of the Saints* (San Francisco: HarperSanFrancisco, 2001. godina), pogotovo str. 18–19 te Francis A. Schaeffer, *True Spirituality* (Wheaton, IL: Tyndale, 1971. godina), pogotovo str. 16–17. Uspoređivanjem tih i drugih autora s onime što sam izjavio u knjizi, razumjet ćete duboke probleme koji se tiču duhovnosti i duhovnog oblikovanja.

i to je glavna prepreka današnjem prihvaćanju kršćanskoga duhovnog oblikovanja cijelim srcem. Danas znamo da čudni načini odijevanja, ponašanja i organizacije jednostavno nisu ono najvažnije.

„Izvanjskost", kako bismo to mogli nazvati, bila je opasna i u novozavjetno doba. No „dok se u vama ne oblikuje Krist", vječita je parola kršćanskoga duhovnog oblikovanja (Galaćanima 4,19, SUV), osnažena dubokim moralnim i duhovnim uvidom: „Pisani zakon ubija, a Duh daje život" (2 Korinćanima 3,6, SUV).

Dat ću kratku ilustraciju: Isusovo učenje u Propovijedi na gori (Matej 5–7) odnosi se na razna loša ponašanja: ljutnju, požudu, bezosjećajni razvod, verbalnu manipulaciju, vraćanje zla za zlo itd.[6] Ali, kako nas uči golemo iskustvo, truditi se ponašati u suglasju s njegovim izjavama o tome kakav je život u Božjem kraljevstvu, jednako je kao i pokušavati ostvariti nemoguće; to će nas dovesti do toga da činimo stvari koje su očigledno pogrešne, čak i besmislene – poput samokastracije kao pretpostavljenog čina obožavanja Krista koji se, nažalost, opetovano ponavljao u kršćanskoj povijesti.

„Izvanjsko" interpretiranje duhovnog oblikovanja naglašavanjem određenih *djela* samo pojačava pravednost „učitelja Zakona i farizeja" (Matej 5,20, SUV). Ona neće, kao što bi trebala, „biti veća" (Matej 5,20) kako bi postigla istinsko preoblikovanje onoga što *uistinu jesam* – Kristov muškarac ili žena koji žive u obilju njegova Kraljevstva.

6 Molim vas pogledajte moju knjigu *The Divine Conspiracy* (San Francisco: HarperSanFrancisco, 1998. godina), 5. poglavlje, za dodatno objašnjenje Isusova naučavanja o ovim i sličnim stvarima.

Sredstva kršćanskoga duhovnog oblikovanja uključuje mnogo više od ljudskog truda i djelovanja koje kontroliramo. Svjesni je ljudski trud itekako nužan, jer duhovno oblikovanje nije pasivni proces. Nalikovanje našeg bića Kristu nije ljudsko postignuće. To je, u konačnici, milosni dar.

Iako moramo djelovati, sredstva za duhovno oblikovanje sežu dalje od ljudskih. Dolaze iz interaktivne prisutnosti Duha Svetoga u životima onih koji su stavili svoje povjerenje u Krista. Dolaze i iz duhovnog blaga – ljudi, događaja, tradicija, učenja – u tijelima Kristova naroda na zemlji u današnje doba, baš kao i u prošlosti.

Stoga moramo razumjeti da duhovno oblikovanje nije samo oblikovanje duha ili unutarnjeg bića pojedinca, premda je to i proces i rezultat. To je, također, oblikovanje po Božjem Duhu i duhovnom bogatstvu Kristova neprekidnog utjelovljenja u njegovu narodu – uključujući, ponad svega, bogatstvo njegove pisane i izrečene riječi i nevjerojatnih osobnosti onih u kojima je živio na najpotpuniji način.

U praksi, duhovno oblikovanje odmor je za umorne i preopterećene, lagani jaram i lako breme (Matej 11,28–30), čišćenje unutrašnjosti čaše (Matej 23,26), dobro stablo koje ne može roditi zlim plodom (Luka 6,43). To je put na kojemu Božje zapovijedi nisu „teške", ne opterećuju (1 Ivanova 5,3).

To je put onih koji kao Isusovi učenici ili naučnici uče „sve što sam vam zapovjedio", unutar konteksta „Dana mi je sva vlast, nebeska i zemaljska" i „ja sam s vama u sve vrijeme" (Matej 28,18–20).

Ali – ponovno naglašavam zato što je toliko važno – ovdje primarno „učenje" *nije* o tome kako djelovati, kao što ni primarna

pogreška ili problem u ljudskom životu nije ono što činimo. Često je ono što ljudska bića čine toliko strašno da nam se možda i može oprostiti što mislimo da je najvažnije to zaustaviti. No to je izbjegavanje stvarnog užasa: srca iz kojeg izviru sva ta djela. U obama slučajevima važno je ono *tko smo* u svojim mislima, osjećajima, htijenjima i odlukama – svojemu unutarnjem životu. Jedino njegova potpuna preobrazba može zasigurno nadvladati izvanjsko zlo.

Teško je držati se toga. Neuspjeh je glavni razlog duhovne stagnacije. Ljubav je, čuli smo, strpljiva i ljubazna (1 Korinćanima 13,4). Griješimo pokušavajući *biti* puni ljubavi i *djelovati* strpljenjem i ljubaznošću – i vrlo brzo ne uspijevamo u tome. Naravno, uvijek trebamo dati najbolje od sebe; no malo ćemo napredovati u tom području dok ne napredujemo u samoj ljubavi – istinskoj unutarnjoj spremnosti i čežnji da omogućimo dobrobit drugima. Dok ne postignemo znatan napredak u tome, naše će strpljenje i ljubaznost u najboljem slučaju biti plitki i kratkog vijeka.

Ljubav – ne ponašanje u ljubavi ili želja ili namjera da ljubimo – ima silu da „sve štiti, sve vjeruje, uvijek se nada i uvijek ustraje" (1 Korinćanima 13,7–8, SUV). Pokušavamo li samo djelovati u ljubavi, postat ćemo jadni i razočarati se u ljubav. To nas čini ljutitima i bez nade.

No dopustimo li samoj ljubavi – Božjoj ljubavi – duhovno preoblikovanje u dubini svojega bića, to će nam omogućiti da djelujemo u ljubavi do te mjere da ćemo se isprva i sami čuditi. Ta će ljubav tada postati nepresušnim izvorom radosti i okrijepe za nas i druge. Bit će, prema obećanju, „izvorom one vode što struji u život vječni" (Ivan 4,14) – a ne dodatni teret u životu, što bi „djelovanje u ljubavi" sigurno i bilo.

Obnovom jezika i stvarnosti „duhovnog oblikovanja" u današnje doba te otvaranjem puta do njegove stvarnosti, Božji Duh poziva svoj narod da živi na pravom temelju za preobrazbu karaktera, što rezultira poslušnošću i izobiljem u Kristu. To je uistinu nešto novo. Sadašnji trenutak nije prilika da nastavimo činiti iste stvari koje su kršćani činili u nedavnoj prošlosti – samo ovaj put „za stvarno". Vrijeme je da promijenimo usmjerenje, pojedinačno, ali i u svojim kršćanskim skupinama.

Ako mi, kao Kristov narod, zaista uronimo u Kristovo stanje srca, pojedinci će pronaći siguran način da postanu osobe kakve trebaju biti: potpuno dobre i pobožne, pročišćene od oholosti, bezosjećajnosti i samodostatnosti. Kršćanska će okupljanja postati ono što su bila u mnogim proteklim razdobljima i ono što svijet danas očajnički zaziva: jedinstvene škole koje podučavaju o životu – vječite kvalitete i neprekidne kvantitete.

To je moguće zato što su duh i unutarnje čovjekovo biće te proces njegove obnove u Kristu uređeno područje za koje je, čak i u vrtlogu slomljenosti, Bog providio sustavni put prema obnovi. Milost ne isključuje sustav, niti sustav isključuje milost. Milost napreduje kroz sustav, a sustav kroz milost.

Duhovno oblikovanje u Kristu, prema tome, nije tajanstveni, iracionalni – mogući histerični – proces: nešto što udari poput munje, gdje god i kada god hoće, ako uopće i udari, nešto što se na magični način spušta na nas dok smo prisutni čudnim ritualima i drevnim običajima. Duhovna iskustva (Pavao na putu za Damask itd.) ne tvore duhovno oblikovanje, iako mogu biti njegov značajni dio, što često i jesu.

To se, priznajem, razlikuje od poimanja milosti kao nečega pasivnog, što je opće prihvaćeno. Trebamo otkriti, poštovati i

surađivati s božanskim uređenjem duše koje je pod milošću ako želimo postići rezultate koje je Bog namijenio.

Duhovno oblikovanje je nešto što mi, ljudska bića, možemo i moramo učiniti – kao pojedinci te u zajedništvu s drugim Isusovim naučnicima. S jedne strane, to je snažno očitovanje Božjega milosnog djela kroz njegovu Riječ i Duh, a s druge strane, naša odgovornost pred Bogom. Možemo započeti njegovo ostvarivanje na razuman i sustavan način.

U skladu s time, cilj je ove knjige isključivo praktičan – pomoći onima „koji traže Božje kraljevstvo i njegovu pravednost", da to pronađu i u potpunosti žive u skladu s tim. Cilj je i pomoći vođama grupa koje zaista žele provesti u djelo svaki vid Kristova Velikog poslanja, učeći ljude da vrše sve što im je zapovjedio (Matej 28,18–20).

I konačno, cilj je biti svakome tko traži – bio on kršćanin ili ne – poput avenije koja vodi do dobrote u Bogu, za kojom srce prirodno čezne i biti pomoć svakome tko uistinu teži postići nutarnji život samog Isusa, dopuštajući

Da potpuno grijeh izliječi,
od srdžbe me izbavi i očisti.[7]

7 Dobro poznata himna Augustusa Topladya „Rock of Ages" iz koje su uzeti navedeni stihovi, sadržava shvaćanje Kristovih ljudi tijekom najduljeg razdoblja njihove prošlosti: da kršćansko otkupljenje obuhvaća, u nepodijeljenoj cjelini, i oslobođenje od krivnje za grijehe i oslobođenje naših života od dominacije grijeha. Iako su te stvari *različite*, o njima se u našoj prošlosti nije mislilo kao *odvojenima*, a naravno da nisu odvojene – nikada. Sjetite se također riječi himne Charlesa Wesleya „O for a Thousand Tongues": „On slama moć poništena grijeha; on oslobađa zarobljenika; njegova krv može očistiti i najgorega; njegova krv je moja dobit".

PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE I RAZGOVOR

1. Kako shvaćate Isusovo obećanje o „vodi" koju daje i našu zasićenost njome (Ivan 4,14)? Što to znači za vas, za druge koje poznajete?
2. Možete li opisati svoju duhovnu (ne tjelesnu) dimenziju? Kako ona utječe na vaša djela i život? Pokušajte proširiti opis na duhovnu stranu svetaca (kao što je Majka Terezija) i revnog terorista.
3. Slažete li se ili ne s idejom da su Isus i njegovi učenici (naučnici) preobrazbom karaktera započeli trajnu svjetsku revoluciju?
4. Je li istina da „duhovno" ne znači odmah i „nešto dobro"?
5. Usporedite „duhovno oblikovanje" kao sasvim ljudsku stvarnost i izričito kršćansko duhovno oblikovanje.
6. Koja su neka od pitanja koja su potaknula nedavni masovni interes za duhovno oblikovanje u širem društvu i među kršćanima?
7. Koje se opasnosti kriju u „izvanjskom" tumačenju duhovnog oblikovanja? U kakvoj je to vezi s legalizmom?
8. Nudi li nedavna pojava duhovnog oblikovanja uistinu novu priliku za promicanje Kristova cilja i blagoslov ljudskog života za današnje doba?